

P A N U :

OOTELLAAN, MILLOIN SE
RUUMIS TULLEE NÄKYVIIN...

Satuin yhteen kauppaneuvos Viljo Lanton kanssa, ja lähdeittiin katsomaan Nylanderin-Santaholman talon "ruumiskellaria". Lantot ovat osallisina siinä puulaakissa, joka ryhtyy pykäämään uutta taloa tonteille, joilta paraikaa raivataan pois uskollisesti palvelleita puutaloja. Äskenen Santaholman tontti alkaakin jo olla puhdas, kohta lähtevät rakennukset myös Kauppurienkadun ja Torikadun kulmasta. Kuulin samalla iloisen uutisen: Nylanderin-Santaholman vanha kivitalo jää. Hieno! Toisessa kerroksessa on puhdistus jo käynnissä. Muinaistieteellisen miehet kuuluvat käyneen taas katsomassa ja sopimassa mm. siitä, mikä yläkerran vanhoista kaakeliuuneista jää. Nyt on vain niin hullusti, että juuri siitä uunista puuttuu pari iso kaakelia, pantu siivuun öljylämmitykselle aukkoja raivattaessa, ymmärsin, jos oikein ymmärsin. Kuka tietää?

Menimme "ruumiskellariin" ell

"Montinin talon" puoleisen päädyän alle, jossa oli raivattu entistä porttikäytävää ja osittain sen alle ulottunutta "ikivanhaa" kellaria väestönsuojan tieltä. Lantto kertoi, että hän oli päivällä satunut kulkemaan ohi ja pysähtynyt ihmettelemään, kun siihen oli kertynyt ihmisiä läjään, raivausta seuraamaan. Oli kysynyt, että mitä siinä odotettiin, johon jostain oli tullut verkkaisa vastaus: "Ootetaan, että milloin se ruumis tulee näkyviin." Huh! Joku oli työn nähdessään tiennyt kertoa, että se kellari joskus oli ollut vankityrmänä ja että siellä oli tehty murha ja että murhaaja oli käkenyt uhrinsa ruumiin jonkekin tietymättömiin... niin että sieltä se kohta tulee näkyviin, kun vielä kaivetaan, luuranko...

Ei kaj ollut vielä löytenyt, kun ei rakennusmestariakaan tiennyt mitään.

Samana päivänä sain postia ystäväiltäni Pertell Juvanilta Hel-

singistä. Nylanderin-Santaholman talon vaiheiden selvittely oli kiinnostanut maisteriamme niin paljon, että hän, kun temput ties', oli marssinut Valtionarkistoon penkomaan Kaup.Yl. Paloapuyhtiön vakuutuskirjoja, jotka Tarmo, yhtiön toiminnan jatkaja, on sinne tallettanut. Juvani tiesi, että vanhoihin palovakuutuskirjoihin piti myös piirtää vakuutettavan talon tontti kaikkinne rakennuksiineen. Etsivä löysi - Nylanderin talon vakuutuskirjan vuodelta 1834 ja lähetti minulle valokopion: Directionen för Allmänna Brandstods=Bolaget i Finland... Ja kartanon numero on 18 III:ssa kaupunginosassa, kuuluva/tiilhörig Herr Rådmannen Anders Nylander.

Jo aikaisemmin (25/4) päätelin, että Nylander ja Nylanderit olivat tulleet tälle tontille ennen 1822-vuoden paloa. Tontin asemakaavapiirustuksesta niin kuin vakuutuskirjan monisivuista tekstistäkin selviää, että tontilla 18, joka silloinkin on ollut neljänneskortteli, on erinäisten puurakennusten, joista vanhimmat mainittu 1828 rakennetuiksi, lisäksi ollut se kivitalo, joka minua on niin paljon puhuttanut. Kauppurienkadun nimi on kirjoitettu Köpmans gatan, nyk. Aleksanterinkadun nimi Wester lång gatan, edellinen 20., jälkimm. 25, jalan levyinen. Kivirakennus on merkitty numerolla 6, josta sanotaan, että se on kivitalo, joka on työn

alaisena ja että siinä on välilläkainen lautakatto: "Eit under arbete Stenhus". Minun kielikorvani mukaan nuo viimeiset sanat merkitsevät nimenomaan, että siinä on vanha talo (sen puinen yläkerta on tietenkin tuhoutunut palossa 1822), joka on katettu väliaikaisella lautakatolla, on tietysti ollut näin jo kauankin, ja - mene tiedä - jäikin sellaiseksi vielä pitkäksi ajaksi, ehkäpä peräti vuoteen 1864, jolloin tiedämme, että nykyistä toista kerrosta on ainakin "konstruoitu". Mielestäni kummitehkeä kyllä kymmentä vuotta nuorempikin vuosiluku. Kivitaloa ei vakuutettu eikä siitä sen enempää mainita. Nämä tiedot sopivat erinomaisen hyvin yhteen aikaisemmin kertyneiden tietojen kanssa. Kyllähän se pohjakerros alla olevine "ruumiskellareineen" vain 1700-luvulle heittää...!

Ihmettelin keväällä, mikä se sellainen kauppias C. H. Krohn oli joka osti Nylanderin kartanon v. 1854 konkurssin jälkeen. Juvani tietää kertoa, että varakonsuli Krohn oli tullut Ouluun Viipurista, josta muutkin Krohnit. Oli arvattavasti joutunut oululaisten kanssa tekemisiin välittäessään maalaistuotteita Pietariin. Juvani on huomannut hänen ilmoitetellen OWS:n palstoilla mainittujen tavarointien hintoja Pietarissa. Joku ehkä muistaakin jo, että Krohn sitten 1862 möi M. E. Ringvallille.